

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN DİJİTAL VATANDAŞLIK ve DİJİTAL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ: İSKENDERUN İLÇESİ ÖRNEĞİ

Öğretmen, Meryem SEVİNÇ,
Suçıkağı PaŐa Karaca Ortaokul Müdürlüğü,
meryemkucukkosker@gmail.com

Öğretmen, Hasan AKYÜZ
Suçıkağı PaŐa Karaca İlkokul Müdürlüğü,
hakyuz31@gmail.com

Öğretmen, Hüseyin DÖNMEZ
Suçıkağı PaŐa Karaca İlkokul Müdürlüğü,
donmez.h@hotmail.com

Özet

21.yy teknolojinin en hızlı olduğu çağ olarak kabul edilmektedir. Gün geçtikçe ilerleyen ve her geçen gün biraz daha artan teknoloji kullanıcıları, gündeme dijital vatandaşlık kavramını getirmiştir. Teknolojiyi kullanan herkesin dijital vatandaşlık ve alt boyutlarından haberdar olması ve normlara uyması önemlidir. Dijital ortamlarda geniş bir çerçevede ele alınan becerilerin tamamını ifade eden dijital okuryazarlık, günümüzün en çok öne çıkan kavramlarından biridir. Bu araştırmanın amacı sınıf öğretmenlerinin dijital vatandaşlık ve dijital okuryazarlık arasındaki ilişkinin belirlenmesidir. Araştırma yöntemi olarak nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel yöntem olarak belirlenmiştir. Araştırmanın örneklemini 2021-2022 öğretim yılında Hatay ili İskenderun ilçesinden görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini 100 katılımcı oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde dijital vatandaşlık ve dijital okuryazarlık ölçme araçları uygulanmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda sınıf öğretmenlerinin dijital vatandaşlık düzeyi yüksek seviye, dijital okuryazarlık düzeyi orta seviye çıkmıştır. Cinsiyet, kıdem yılı ve mezun olduğu bölüm değişkenlerine göre sınıf öğretmenlerinin dijital vatandaşlık ve dijital okuryazarlık düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bununla beraber sınıf öğretmenlerinin dijital vatandaşlık düzeyi ile dijital okuryazarlık düzeyi arasında pozitif yönlü bir düşük düzeyde olduğu görülmüştür. Sınıf öğretmenlerin dijital vatandaşlık düzeyi ve alt boyutlarından dijital okuryazarlık düzeylerine ilişkin yapılacak olan araştırmalara yol göstereceği düşünölmektedir.

Anahtar Sözcükler: Dijital okuryazarlık, dijital vatandaşlık, sınıf öğretmeni.

DETERMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN DIGITAL CITIZENSHIP AND DIGITAL LITERACY OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS: İSKENDERUN SAMPLE

Abstract

The 21st century is considered to be the era in which technology is the fastest. Technology users, who are advancing day by day and increasing day by day, have brought the concept of digital citizenship to the agenda. It is important for everyone using technology to be aware of digital citizenship and its sub-dimensions and to comply with the norms. Digital literacy, which expresses all of the skills discussed in a wide framework in digital environments, is one of the most prominent concepts of today. The aim of this research is to determine the level of the relationship between digital citizenship and digital literacy of primary school teachers. The research method was determined as the relational method, one of the quantitative research methods. The sample consists of primary school teachers working in the Iskenderun district of Hatay province in the 2021-2022 academic year. The sample of the research consists of 100 participants. In the data collection process, Digital Citizenship and Digital Literacy measurement tools were applied. As a result of the findings, the digital citizenship level of the primary school teachers was high and the digital literacy level was medium. No significant difference

was found among the primary school teachers according to the variables of gender, seniority and the department they graduated from. However, it has been observed that there is a positive correlation between the Digital Citizenship Level and the Digital Literacy Level of the primary school teachers. It will guide researchers to increase the level of digital citizenship and its sub-dimensions.

Key Words: Digital literacy, digital citizenship, primary school teacher.

GİRİŞ

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin günümüzde gelişimi ve teknolojiye değişimlerin mesafeleri önemsiz hale getirmesi, geri dönülemez bir etkiyle hayatımızdaki yerini almıştır. Hayatımızdaki teknolojiye hızlı gelişmeler ile birlikte vatandaşlık görüşü değişmektedir İnternet günlük hayatımızın bir parçasıdır. Bireyler interneti araştırma, uzaktan eğitim, iletişim, e-alışveriş, bankacılık işlemleri gibi birçok durumu gerçekleştirmek için kullanmaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojileri araçları bireyler tarafından daha fazla seçilir hale geldiği vurgulanmıştır. Toplum yaşantısında önemli hale gelen e-okuryazarlık, e-vatandaşlık, dijital uçurum, dijital yerlilik gibi kavramlar bazılarıdır (Akgün, Yılmaz ve Seferoğlu, 2011). Dijital dönüşüm, toplumu derinden etkilemiştir. Toplumunda bireylerin dijital kimlik kazanmalarına sebebiyet vererek, bireylerin 'dijital vatandaş' olmalarını sağlamıştır. (Gülseçen ve diğerleri, 2013,). Dijital vatandaşlık ve dijital vatandaşlığın dokuz boyutunun (dijital erişim, dijital ticaret, dijital iletişim, dijital okuryazarlık, dijital etik, dijital kanun, dijital haklar/sorumluluklar, dijital sağlık ve dijital güvenlik) internetin bilinçli, güvenli ve etkin kullanımı ile sağlanabileceği üzerinde alanyazında araştırmalar yapılmıştır (Çubukçu ve Bayzan, 2013).

Günümüz dünyasında gerekli olan donanımlara sahip olabilmek, bu dünyada kendine bir vatandaş olarak yer bulabilme açısından çok önemlidir. İlgili donanımlara sahip bireyler yetiştirmek de bugünün insanının taşıması gereken özelliklerin önemini kavramış nitelikli öğretmen desteği ile sağlanabilir (Engin ve Sarsar, 2015). Bir toplumun bilgi toplumu olmasındaki en büyük payın öğretmenlere ait olduğu düşünüldüğü zaman bir toplumun geleceğinin iyi bir şekilde filizlenmesi isteniyorsa öğretmenlerin de nitelikli olarak yetişmeleri büyük önem taşımaktadır (Gündüz ve Odabaşı, 2004).

Çubukçu ve Bayzan (2013), internet oluşan risklerinin oluşmasındaki en büyük etkenin doğru olmayan, yanıltıcı bilgilerin üretilmesi ve paylaşılmasından kaynaklandığını belirtmektedir. Bu durumda dijital okuryazarlık kavramı önem kazanmaktadır. Dijital okuryazarlık, dijital vatandaşlığın en önemli ayağını oluşturan boyutlarından birisidir (Ribble, 2011). Çubukçu ve Bayzan'a (2013) göre dijital okuryazarlık boyutu doğru bilgiye dijital ortamda ulaşma, doğru bilgiyi üretme, doğru bilginin bilincinde olma ve öğrenme-öğretme sürecinde teknolojiyi kullanabilme durumlarını kapsamaktadır. Bilgiye ulaşma, bilginin işlenmesi ve sunulması gibi becerilerin bütün öğrencilere kazandırılması, günlük yaşamda bilgi teknolojisi araçlarını nasıl kullanabileceklerinin öğretilmesi eğitimi olumlu yönde etkileyecektir (Demircioğlu, 2014). Öğrencilerin olumsuz durumlar karşısında kendilerini koruyabilmesi için dijital okuryazarlık bilincinde olması gerekmektedir. Öğrenciler dijital okuryazarlık bilincini kazandıktan sonra daha nitelikli, yaptığı davranışların bilincinde olan dijital vatandaş kavramının içini doldurabilen bireyler olarak yetişmiş olacaklardır. Bunun sonucunda devletin, yöneticilerin, öğretmenlerin ve ailelerin, dijital okuryazar öğrenciler yetiştirebilmeleri gerekmektedir.

Eğitim sisteminin bütün katılımcılarının teknolojinin gerisinde kalmaması ve bu yaşanan hızlı değişime ayak uydurmaları ve özellikle bu katılımcılardan biri olan öğretmenlerden bu ortamda belirli yeterliklere sahip olmaları ve bunları öğrenciler için en uygun şekilde kullanabilmeleri beklenmektedir. Teknolojinin öğrencilerin hayatına ve eğitim deneyimlerine daha fazla uyum olmasıyla birlikte okul yöneticileri de dijital vatandaşlığı alternatif bir yaklaşım olarak daha çok benimsemektedir (Alberta Government, 2013). Dijital vatandaşlık ile ilgili alanyazın incelendiğinde bilgi ve iletişim teknolojilerinde dijital vatandaşlık, dijital vatandaşlığa dayalı etkinlikler, öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık ve alt boyutları ile ilgili görüşleri, internet kullanımı ile ilgili çeşitli çalışmalara (Crowe, 2006; Görmez, 2016; Görmez, 2017; Heafner ve Friedman, 2008; Karaduman ve Öztürk, 2014; Lee, Doolittle ve Hicks, 2006; Nebel, Jamison ve Bennett, 2009; Peker Ünal, 2017; Risinger, 2006) rastlanmaktadır.

Türkiye'nin ulusal dijital eğitim platformu olan EBA ortamını verimli kullanımı için öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin gerekli dijital araçları kullanım becerisine sahip olmaları gereklidir. Dijitalleşen sınıf ortamlarında öğretmenlerin ve öğrencilerin iyi birer dijital okuryazar ve dijital vatandaş olmaları gerekmektedir. Bu nedenle Prensky (2001)'in dijital yerli olarak adlandırdığı öğrencilerin ihtiyaçlarına ve özelliklerine uygun dijital vatandaşlık eğitimine ve eğitimi verebilecek donanıma sahip sınıf öğretmenlerine ihtiyaç olduğu belirtilmiştir. Böylelikle

teknolojiyle sıkı bir ilişki içerisinde olan çağımız neslini yönlendirecek sınıf öğretmenlerinin dijital vatandaşlık ve dijital okuryazarlık becerileri ve düzeylerini belirlemek gelecek nesillerin daha etkili yetiştirilmesi noktasında büyük önem arz etmektedir. Bu araştırmanın amacı sınıf öğretmenlerinin dijital vatandaşlık ve dijital okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi ve bu değişkenlerin bazı demografik özelliklere göre farklılaşma durumlarının incelenmesidir. Bu çalışmada aşağıdaki alt amaçlara cevap aranmıştır:

1. Sınıf öğretmenlerinin dijital vatandaşlık ve dijital okuryazarlık düzeyleri nedir?
2. Sınıf öğretmenlerinin dijital vatandaşlık seviyeleri;
  - a. Cinsiyet değişkenine
  - b. Kıdem yılına ve
  - c. Mezun olduğu bölüm değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermek midir?
3. Sınıf öğretmenlerinin dijital okuryazarlık seviyeleri;
  - a. Cinsiyet değişkenine
  - b. Kıdem yılına ve
  - c. Mezun olduğu bölüm değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Sınıf öğretmenlerinin dijital vatandaşlık düzeyi ile dijital okuryazarlık seviyeleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Bu başlık altında araştırmanın yöntemi, çalışma grubu, veri toplama araçları ve veri analizi hakkında bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin dijital vatandaşlık ve dijital okuryazarlık düzeyleri cinsiyet, mezun olduğu bölüm ve kıdem yılı değişkenleri yönünden incelenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin dijital vatandaşlık ile dijital okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlenmesini hedefleyen bu çalışmada ilişkisel yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışmada birden fazla değişken arasında farklılığı veya derecesini saptayan ilişkisel tarama modeline göre hazırlanmıştır. Birden farklı değişken arasında değişim saptayan veya bu değişimin derecesini saptamak için ilişkisel tarama modeli kullanılır (Karasar, 2011).

Araştırmanın Örnekleme

Bu araştırmanın çalışma örneklemini 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Hatay ili İskenderun ilçesinde bulunan sınıf öğretmenleri (n=100) oluşturmaktadır. Bu çalışma kapsamında örneklem belirlenmesi sürecinde seçkisiz örnekleme yöntemlerinden basit seçkisiz örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Katılan sınıf öğretmenlerinin cinsiyet, kıdem yılı ve bölüm dağılımları Tablo.1’de verilmiştir.

Tablo 1. Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyet Değişkeninin Göre Betimsel İstatistikler

Cinsiyet	f	%
Kadın	52	52
Erkek	48	48
Toplam	100	100

Tablo 1 incelendiğinde, örneklem grubunun 52 kadın (% 52), ve 48 erkek (% 48) öğretmenden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 2. Sınıf Öğretmenlerinin Kıdem Değişkenine Göre Betimsel İstatistikler

Kıdem	f	%
1-10 Yıl	10	10
11-20 Yıl	51	51
21 Yıl ve üzeri	39	39
Toplam	100	100

Tablo 2 incelendiğinde, örneklem grubunun 1-10 yıl 10 (%10),11-20 yıl 51 (%28.1), 21 yıl ve üzeri 39 (%39) öğretmenden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 3. Sınıf Öğretmenlerinin Mezun Olunan Bölüm Değişkenine Göre Betimsel İstatistikler

Bölüm	f	%
Sınıf Öğretmenliği	65	65
Diğer Fakülteler (Ziraat Mühendisliği, İşletme, İktisat)	35	35
Toplam	100	100

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin mezun olduğu bölüm dağılımları incelendiğinde %65'inin sınıf öğretmenliği, % 35'inin ise diğer fakülteler (ziraat mühendisliği, işletme, iktisat vb.) olduğu belirlenmiştir.

Veri Toplama Aracı

Veri toplama sürecinde dijital vatandaşlık ve dijital okuryazarlık ölçeklerine ek olarak oluşturulan "Kişisel Bilgi Formu" kullanılarak sınıf öğretmenlerinden demografik bilgileri toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmaya katılan örneklem betimsel özelliklerinin belirlenmesi için Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Bu form araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Kişisel Bilgi Formunda sınıf öğretmenlerinin demografik özelliklerinin (cinsiyet, kıdem yılı, mezun olduğu bölüm) belirlenmesini amaçlayan sorulara yer verilmiştir.

Dijital Vatandaşlık Ölçeği: Araştırma boyutunda sınıf öğretmenlerinin dijital vatandaşlık düzeylerini saptamak için Erdem-Koçyiğit (2019) tarafından üniversite öğrencilerinin dijital vatandaşlık düzeylerini ortaya çıkarmak amacıyla geliştirdiği "Dijital Vatandaşlık Ölçeği" kullanılmıştır. Dijital vatandaşlık ölçeği 7'li likert tipinde 18 maddelik ölçek belirlenmiştir. Ölçek "Hiç katılmıyorum", "Az katılmıyorum", "Katılmıyorum", "Kararsızım", "Katılıyorum", "Az Katılıyorum", "Tamamen katılıyorum" şeklindedir. Ölçeğin güvenilirliğini ortaya koymak için yapılan iç tutarlık testi sonucunda ölçeğin Cronbach Alpha değeri ,87 olarak hesaplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda beş faktör altında toplanan 18 maddelik Dijital vatandaşlık ölçeği'nin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu ortaya koyulmuştur. Bu çalışmada Erdem-Koçyiğit (2019) tarafından geliştirilen 18 maddeden oluşan Dijital Vatandaşlık ölçeğinin Cronbach Alpha değeri ,90 olarak hesaplanmıştır.

Dijital Okuryazarlık Ölçeği: Araştırmada sınıf öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeylerini saptamak amacıyla Bayrakçı-Narmanlıoğlu (2021) tarafından geliştirilen "Dijital okuryazarlık ölçeği" kullanılmıştır. Dijital Okuryazarlık Ölçeği 5'li likert tipinde 29 maddelik ölçek kullanılmıştır. Ölçek "Kesinlikle Katılmıyorum", "Katılmıyorum", "Kararsızım", "Katılıyorum", "Kesinlikle katılıyorum" şeklindedir. Ölçeğin güvenilirlik ve geçerlilik sonuçları te st edilmiş ve onaylanmıştır. Dijital Okuryazarlık Ölçeği, 29 maddelik ve 6 faktörlü bir ölçek olarak geliştirilmiştir. Ayrıca bu çalışmada üniversite öğrencilerinin ve mezunlarının dijital okuryazarlık düzeylerini (düşük, orta altı, orta, orta üstü ve yüksek) temsil eden puan aralıkları Z standart puana dönüştürülerek ortaya konmuş ve her düzeye ilişkin ulaşılabilecek yetkinlikler betimlemiştir. Bu çalışmada Bayrakçı-Narmanlıoğlu (2021) tarafından geliştirilen 29 maddeden oluşan Dijital Okuryazarlık ölçeğinin Cronbach Alpha güvenirlilik katsayısı ,91 olarak hesaplanmıştır.

Veri Toplama Süreci

İlk olarak veri toplama sürecinde gerekli izinler alınmıştır. Katılımcılardan çevrimiçi olarak toplanan bütün ölçme araçları tek tek incelenmiştir. Google formlar kullanılarak toplanan veriler ile ilgili likert tipi yanıtlar şeklinde elektronik ortama aktarılmıştır. Sınıf öğretmenlerinden toplanan ölçekler ve demografik bilgiler (cinsiyet, mezun olduğu bölüm ve kıdem yılı) sıra numarası 1'den başlanarak SPSS.20 programına aktarılmıştır.

Veri Analizi

Veri girişinin tamamlanmasının ardından tüm katılımcıların verdikleri cevaplar kontrol edilmiştir ve 7 uç değer analiz yapılmadan veri setinden çıkarılmıştır. Uç değerleri istatistiksel yöntemlerden tek değişkenli yöntemlerden Z-Skoru, grafiksel yöntemlerden ise Histogram uygulanmıştır. Toplanan ölçme araçları, tek tek incelendikten sonra numaralandırılmıştır.

Tabachnick ve Fidell (2013), çarpıklık basıklık değerlerinin +1.5 ile -1.5 arasında olduğu durumlarda verilerin normal dağılım gerçekleştirdiği kabul edilmiştir. Tablo 4’de görüldüğü üzere çarpıklık ve basıklık değerleri +1,5 ve -1,5 sınırları arasında yer almaktadır ve veri normal dağılım göstermektedir.

Tablo 4. Verilerin Kurtosis ve Skewness Değerleri

	Basıklık	Std. Hata	Çarpıklık	Std. Hata
Dijital Vatandaşlık	-,069	,250	-,587	,495
Dijital Okuryazarlık	-,046	,250	-,364	,495

Tablo.4 incelendiğinde çarpıklık katsayısı (skewness) ve basıklık katsayısı (kurtosis) ile ilgili değerlerin +1 ve -1 arasında olduğu saptanmıştır. Bunun sonucunda araştırma verilerimizin analizinde Parametrik testler uygulanmıştır. Katılımcıların dijital vatandaşlık ve dijital okuryazarlık düzeylerinin farklı değişkenlere göre (cinsiyet, kıdem yılı, mezun olduğu bölüm) anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi için bağımsız (ilişkisiz) örneklem t testi, tek faktörlü varyans analizi (One-Way Anova) uygulanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde sınıf öğretmenlerinden çevrimiçi anket yoluyla elde edilen veriler üzerinde yapılan bulgu ve yorumlar yer almaktadır.

Sınıf Öğretmenlerinin Dijital Vatandaşlık Ortalamalarının İncelenmesi

Sınıf öğretmenlerinin dijital vatandaşlık puanlarının ortalamaları analiz edilmiştir. Elde edilen istatistiksel işlemlerin sonuçları Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5. Sınıf Öğretmenlerinin Dijital Vatandaşlık Düzeyleri

Katılımcı sayısı	93
Kayıp veri	0
Ortalama	4.0048
Std	1.46796
Minimum	1.22
Maximum	7.00

Tablo 5’de görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin dijital vatandaşlık puan ortalamalarının ($\bar{X}$ = 4,00) sonucuna varılmıştır. Bunun sonucunda sınıf öğretmenlerinin dijital vatandaşlık seviyeleri orta düzey olarak görülmektedir.

Sınıf Öğretmenlerinin Dijital Vatandaşlık Ortalamalarının Cinsiyet Düzeyinde İncelenmesi

Sınıf öğretmenlerinin dijital vatandaşlık ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık oluşup oluşmadıklarını tespit etmek amacıyla Bağımsız gruplar T-testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 6’de verilmiştir.

Tablo 6. Sınıf Öğretmenlerinin Dijital Vatandaşlığa İlişkin Ortalamalarının Cinsiyet Düzeyinde İncelenmesi

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	t	df	p
Kadın	47	3,71	1,20	1,96	81,94	0,53
Erkek	46	4,30	1,65			

$p < 0.5$

Tablo 6’da görüldüğü üzere sınıf öğretmenlerinin %50.50’i (N=47) kadın, %49.50’i ise (N=46) erkek öğretmen olduğu görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda sınıf öğretmenleri arasında kadın sınıf öğretmenlerinin dijital vatandaşlık ortalamalarının ($\bar{X}$ = 3,71) erkek sınıf öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık ortalamalarından ($\bar{X}$ = 4,30) düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen bulgulara göre cinsiyet değişkenine göre dijital vatandaşlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Sınıf Öğretmenlerinin Dijital Vatandaşlık Ortalamalarının Kıdem Yılı Düzeyinde İncelenmesi

Sınıf öğretmenlerinin dijital vatandaşlık ortalamalarının öğrenim gördükleri kıdem yılı değişkenine göre anlamlı

bir farklılık oluşup oluşmadıklarını tespit etmek için tek faktörlü varyans analizi uygulanmıştır.

Tablo 7. Sınıf Öğretmenlerinin Dijital Vatandaşlığa İlişkin Ortalamalarının Kıdem Yılı Düzeyinde İncelenmesi

	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	f	p
Gruplar arası	10,641	3	5,32		
Grup İçi	187,610	90	2,08	2,55	0,08
Toplam		93			

p<.05

Tablo 7’de görüldüğü üzere sınıf öğretmenlerinin dijital vatandaşlık düzeylerinin kıdem yılı düzeyinde anlamlı olarak farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Tek faktörlü varyans analizi uygulanmıştır. Tek faktörlü varyans analizi sonucunda sınıf öğretmenlerinin kıdem yılı için dijital vatandaşlık puanlarının anlamlı şekilde farklılaşmadığı sonucuna varılmıştır(p= ,08).

Sınıf Öğretmenlerinin Dijital Vatandaşlık Ortalamalarının Mezun Olduğu Bölüm Değişkenine Göre İncelenmesi

Sınıf öğretmenlerinin dijital vatandaşlık puanlarının mezun olduğu bölüm değişkenine göre anlamlı bir farklılık oluşup oluşmadıklarını saptamak için bağımsız gruplar T-testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 8 ’de verilmiştir.

Tablo 8. Sınıf Öğretmenlerinin Dijital Vatandaşlığa İlişkin Ortalamalarının Mezun Olduğu Bölüm Düzeyinde İncelenmesi

Mezun olduğu Bölüm	N	$\bar{X}$	SS	t	df	p
Sınıf Öğretmenliği	65	3,92	1,45			
Diğer (Ziraat Mühendisliği, İşletme, İktisat)	28	4,18	1,49	-,78	91	0,43

p<.05

Tablo 8’de sınıf öğretmenlerinin %69.90 (N=65) sınıf öğretmeni, %30.10 ise (N=28) diğer bölüm mezunlarından olup sınıf öğretmeni olarak çalışmaktadır. Yapılan analiz sonucunda sınıf öğretmenleri arasında sınıf öğretmenlerinin dijital vatandaşlık ortalamalarının ($\bar{X}$ = 3,92) diğer bölüm mezunlarının dijital vatandaşlık ortalamalarından ($\bar{X}$ = 4,18) düşük olduğu sonucuna varılmıştır.

Elde edilen bulgulara göre mezun olduğu bölüm değişkeni lehinde anlamlı bir farklılık sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf Öğretmenlerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerinin İncelenmesi

Sınıf öğretmenlerinin dijital okuryazarlık puanlarının ortalamaları analiz edilmiştir. Elde edilen istatistiksel sonuçlar Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Sınıf Öğretmenlerinin Dijital Okuryazarlık Düzeyleri

Katılımcı sayısı	93
Kayıp Veri	0
Ortalama	3,75
Std	,67961
Minimum	1,00
Maximum	5.00

Tablo 9’da Sınıf öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeyi ortalaması 3,75 sonucuna varılmıştır. Bunun sonucunda sınıf öğretmenlerinin dijital okuryazarlık seviyeleri yüksek düzey olarak görülmektedir.

Sınıf Öğretmenlerinin Dijital Okuryazarlık Ortalamalarının Cinsiyete Göre İncelenmesi

Sınıf öğretmenlerinin dijital okuryazarlık puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık oluşup oluşmadıklarını tespit etmek için bağımsız gruplar T-testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 10 'da verilmiştir.

Tablo 10. Sınıf Öğretmenlerinin Dijital Okuryazarlığa İlişkin Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	t	df	p
Kadın	47	3,71	,62	,544	91	0,58
Erkek	46	3,79	,73			

$p < 0,5$

Tablo 10'da görüldüğü üzere sınıf öğretmenlerinin %50.50 (N=47) kadın, %49.50 ise (N=46) erkek öğretmen adaydır. Yapılan analiz sonucunda sınıf öğretmenleri arasında kadın sınıf öğretmenlerinin dijital okuryazarlık ortalamalarının ($\bar{X} = 3,71$) erkek sınıf adaylarının dijital vatandaşlık ortalamalarından ($\bar{X} = 3,79$) düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen bulgu sonuçlarına göre cinsiyet değişkeni anlamlı bir farklılık olmadığı belirtilmiştir.

Sınıf Öğretmenlerinin Dijital Okuryazarlık Ortalamalarının Kıdem Yılı Değişkenine Göre İncelenmesi

Sınıf öğretmenlerinin dijital okuryazarlık puanlarının öğrenim gördükleri kıdem yılı değişkenine göre anlamlı bir farklılık oluşup oluşmadıklarını tespit etmek için tek faktörlü varyans analizi yapılmıştır.

Tablo 11. Sınıf Öğretmenlerinin Dijital Okuryazarlığının Kıdem Yılı Düzeyinde İncelenmesi

	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	f	p
Gruplar arası	2,135	2	1,067	2,38	0,098
Grup içi	40,357	90	,448		
Toplam	42,492	92			

$p < .05$

Tablo 11'de görüldüğü üzere yapılan tek faktörlü varyans analizi sonucunda sınıf öğretmenlerinin kıdem yılı açısından dijital okuryazarlık puanlarının anlamlı şekilde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p = ,09$).

Sınıf Öğretmenlerinin Dijital Okuryazarlık Ortalamalarının Mezun Olduğu Bölüm Değişkenine Göre İncelenmesi

Sınıf öğretmenlerinin dijital okuryazarlık puanlarının bölüm değişkenine göre anlamlı bir farklılık oluşup oluşmadıklarını tespit etmek için bağımsız gruplar T-testi uygulanmıştır. Elde edilen istatistiksel sonuçlar Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12. Sınıf Öğretmenlerinin Dijital Okuryazarlığa İlişkin Ortalamalarının Mezun Olduğu Bölüm Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Mezun olduğu Bölüm	N	$\bar{X}$	SS	t	df	p
Sınıf Öğretmenliği	65	3,75	,71	,112	91	0,91
Diğer	28	3,74	,60			

$p < .05$

Tablo 12'de görüldüğü üzere sınıf öğretmenlerinin %69.90 (N=65) sınıf öğretmeni, %30.10 ise (N=28) diğer bölüm mezunlarıdır. Elde edilen bulgu sonuçlarına göre mezun olduğu bölüm değişkeni lehinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Sınıf Öğretmenlerinin Dijital Vatandaşlık Düzeyi İle Dijital Okuryazarlık Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Sınıf öğretmenlerinin dijital vatandaşlık düzeyi ile dijital okuryazarlık arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır. Pearson Korelasyon analizi öncesinde normallik, doğrusallık ve eş varyanslılık varsayımları kontrol edilmiştir. Varsayımların sağlanmasının ardından yapılan analizlere göre iki

değişken arasında pozitif yönlü düşük düzey bir korelasyon ($r=.502$, $N=771$, olduğu görülmüştür. Elde edilen bulgu sonuçlar Tablo 13 'de açıklanmıştır.

Tablo 13. Sınıf Öğretmenlerinin Dijital Vatandaşlık Düzeyleri İle Dijital Okuryazarlık Düzeylerinin İlişkisinin İncelenmesi

		Vatandaşlık Ortalaması	Okuryazarlık Ortalaması
Vatandaşlık ortalaması	Pearson Correlation	1	,417**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	93	93
Okuryazarlık ortalaması	Pearson Correlation	,417	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	93	93

Tablo 13 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin dijital vatandaşlık düzeyleri ile dijital okuryazarlık düzeyleri arasında pozitif yönlü düşük düzey ($r=.417$, $n=93$, $p<.000$) bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Yapılan bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin dijital vatandaşlık ve dijital okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi cinsiyet, kıdem yılı, mezun olduğu bölüm değişkenleri yönünden incelenerek dijital okuryazarlık dijital vatandaşlığını etkileyip etkilemediğine bakılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin dijital vatandaşlık düzeylerinin orta düzey olduğunu saptanmıştır. Alanyazı araştırmalarının sonuçları ile yakınlık göstermektedir. Bu konuda yapılan çalışmalara bakıldığında, Öztürk (2015), yaptığı çalışmada “ortaokul öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeylerinin orta düzeyde olduğunu” belirtmiştir. Tatlı (2018), yaptığı çalışmada öğretmenlerin “dijital vatandaşlık düzeylerinin orta düzeyde” olduğunu belirtmiştir. Ereg (2002) dijital vatandaşlık düzeyleri incelendiği çalışmada öğrencilerin olumlu tavır gösterdiğini belirtmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin cinsiyet, kıdem yılı ve mezun olduğu bölüm değişkenlerine göre dijital vatandaşlık düzeylerinin anlamlı farklılık yaratmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmen adayları üzerine Aslan (2016) yaptığı çalışmada dijital vatandaşlık düzeyi ile cinsiyet değişkeni bağlamında anlamlı olarak bir farklılık yaratmadığını belirtmiştir. Tatlı (2018), yaptığı çalışmada “öğretmenlerin dijital vatandaşlık düzeyleri ile cinsiyete dayalı anlamlı bir farklılığın” olmadığını saptanmıştır. Üniversite 4. sınıf öğrencilerinin Som-Vural (2016), dijital vatandaşlık puanlarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık yaratmadığı sonucuna varılmıştır. Benzer şekilde Çukurbaşı ve İşman (2014), öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık seviyelerinin sınıf değişkenine göre farklılık tespit edilmediği açıklanmıştır. Sur(2012), eğitimde yeni teknolojik araçları kullanan öğretmenlerin 1-20 yıl aralığındaki kıdeme sahip öğretmenler olduğu, 20 yıl ve üzeri kıdemdeki öğretmenlerin klasik teknolojileri kullanmaya devam ettiğini belirtmiştir. Özerbaş ve Güneş(2015) göre derslerde eğitim teknolojilerini, düşük kıdeme sahip öğretmenlerin daha başarılı şekilde kullandıklarını belirtmişlerdir. Barut(2015) çalışmasında mesleki kıdem ile eğitimde teknoloji kullanımı arasında anlamlı fark olmadığı bulgusuna ulaşmıştır.

Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeyinin yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu sonucunda sınıf öğretmenlerinin eğitim öğretim ortamlarında kullanılan bilgi ve iletişim teknolojileri araçları için gereken becerilere sahip olduğu şeklinde açıklanabilir. Alanyazına bakıldığında öğretmen adaylarının Çetin (2016)'nin yaptığı çalışmada dijital okuryazarlık ve alt kapsamları bakımından uygun düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kozan (2018) çalışmasında öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık seviyelerinin yüksek düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Üstündağ ve diğerleri (2017) fen bilgisi öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin yeterli olduğunu belirtmiştir. Ortaöğretim öğrencilerinin öğrenim gördükleri sınıf düzeyi göre Yıldız ve diğerleri (2012) dijital okuryazarlık seviyelerinin anlamlı farklılık yaratmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Sınıf öğretmenlerinin cinsiyet, kıdem yılı ve mezun olduğu bölüm değişkenlerine göre dijital okuryazarlık düzeylerinin anlamlı farklılık yaratmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Özerbaş ve Kuralbayeva(2018), erkek öğretmenlerin dijital teknoloji kullanımında, kadın öğretmenlerine göre daha iyi oldukları sonucuna varmıştır.

Ayrıca sınıf öğretmenleri için dijital okuryazarlık görüşleri açısından cinsiyet değişkeni ayırt edici değildir. Benzer şekilde Öztürk ve Budak (2019), erkek öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Aksoy, Karabay ve Aksoy(2021), sınıf öğretmenlerin yaşı arttıkça, dijital okuryazarlık düzeylerinin azaldığını belirtmiştir. Ayrıca aday öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeyler çalışmalarında da cinsiyet değişkeni üzerinden anlamlı farklılık bulunmamıştır. (Sulak, 2019; Yazıcıoğlu, Yaylak, ve Genç, 2020; Yontar, 2019). Akkoyunlu (2012), sınıf öğretmenlerinin ve 40 yaş üzerindeki öğretmenlerin hiç internet kullanmadıkları ve 21-25 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeylerinin, diğer kıdemdeki öğretmenlere göre daha düşük bulmuştur. Güneş ve Buluç (2017) araştırmasında sınıf öğretmenlerinin kıdemleri ile teknolojiyi kullanımları arasında fark olmadığı sonucuna varılmıştır. Benzer şekilde Barut (2015) araştırmasında kıdem ile eğitimde teknoloji kullanımı arasında anlamlı farklılık bulamamıştır.

Bu çalışmada elde edilen başka bir bulguya göre dijital okuryazarlık boyutunun dijital vatandaşlık üzerinde pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Bu durum üzerinde dijital okuryazarlığın dijital vatandaşlığında önemli bir etkisi olduğu şeklinde yorumlanabilir. Dijital okuryazarlık dijital vatandaşlığın alt boyutlarından biri olarak (Ribble, 2011) açıklandığında dijital vatandaşlık üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturduğunu destekleyecektir. Prensky (2005) günümüz öğrencilerinin, sınıf ortamındaki öğretmenlerden çok farklı olduğunu, 20. Yüzyılın eğitim anlayışı ile hareket eden öğretmenlerin 21. Yüzyılın dijital yerli olarak ifade edilen öğrencilere rehberlik yapamadıklarına değinmiştir. Lindsey (2015) öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık konusuna yabancı olduklarını, bu öğretmenlerin iyi bir rol model olmaları için ciddi bir dijital vatandaşlık eğitimi almaları gerektiğini ifade etmiştir (Bakır, 2016).

Sınıf öğretmenlerinin dijital vatandaşlık ve dijital okuryazarlık konularında daha bilinçli olmaları yönünde eğitim öğretim programlarında veya ders kitaplarında dijital vatandaşlık ve dijital okuryazarlık öğelerinin yerleştirilmesi çalışmaların yapılması önerilmektedir. Sınıf öğretmenlerinin dijital vatandaşlık ve dijital vatandaşlığın alt boyutlarından birisi olan dijital okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda dijital vatandaşlığın diğer alt boyutlarına (e-etik, e-iletişim, e-güvenlik, e-hukuk, e-erişim, e-sağlık, e-ticaret, e-hak ve sorumluluklar) yönelik çalışmalar önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akdağ, H. ve Taşkaya, S.M. (2013). Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitiminin Sosyal Bilgiler Öğretimindeki Yeri. R. Turan ve K. Ulusoy (Ed.). *Sosyal Bilgilerin Temelleri* içinde (s. 295-316). Ankara: Pegem Akademi.
- Akgün, E., Yılmaz, E. O. ve Seferoğlu, S. S. (2011). Vizyon 2023 strateji belgesi ve fırsatları artırma ve teknolojiyi iyileştirme hareketi (FATİH) projesi: Karşılaştırmalı bir inceleme. *Akademik Bilişim*, 2-4.
- Alberta Government (2013). *Technology briefing*. <https://archive.education.alberta.ca/media/7533793/digitalcitizenshiptechbriefing.pdf> adresinden 01.12.2015 tarihinde edinilmiştir.
- Aldemir, C. ve Avşar, M. N. (2020). Pandemi Döneminde Dijital Vatandaşlık Uygulamaları. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, Covid-19 Özel Sayısı 2*, 148-169
- Ataünal, A. (2003). *Niçin ve Nasıl Bir Öğretmen*. Ankara: Milli Eğitim Vakfı Yayınları
- Avcı, A. (2020). Dijital Okuryazarlıkta Müzik Eğitimi. *Akra Kültür Sanat Ve Edebiyat Dergisi*, 8(20), 111-131.
- Barut, L. (2015). Fen ve teknoloji öğretmenlerinin eğitimde teknoloji kullanımına yönelik tutumları ile bilgisayar öz yeterlik algıları arasındaki ilişki. *Kahramanmaraş: Sütçü İmam Üniversitesi*.
- Burnett, C. (2009). Research into literacy and technology in primary classrooms: an exploration of understandings generated by recent studies. *Journal of Research in Reading*, 32(1), 22-37
- Choi, M., Glassman, M., ve Cristol, D. (2017). What it means to be a citizen in the internet age: Development of a reliable and valid digital citizenship scale. *Computers Education*, 107, 100-112
- Çetin, O. (2016). Pedagojik Formasyon Programı ile Lisans Eğitimi Fen Bilimleri Öğretmen Adaylarının Dijital Okuryazarlık Düzeylerinin İncelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 658-685
- Çubukcu, A., ve Bayzan, Ş. (2013). Türkiye’de Dijital Vatandaşlık Algısı Ve Bu Algıyı İnternetin Bilinçli, Güvenli Ve Etkin Kullanımı İle Araştırma Yöntemleri. *Middle Eastern & African Journal Of Educational Research*(5), 148-174.
- Elçi, A. C. ve Sarı, M. (2016). Bilişim Teknolojileri Ve Yazılım Dersi Öğretim Programına Yönelik Öğrenci Görüşlerinin Dijital Vatandaşlık Bağlamında İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25 (3) , 87-102

- Engin, G. ve Sarsar, F. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının küresel vatandaşlık düzeylerinin incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*,12(1), 150-161.
- Gilster, P. (1997). *Digital Literacy*. New York: John Wiley.
- Global Digital Citizen Foundation (2020). *Digital citizenship school program*. Erişim Adresi: <https://globaldigitalcitizen.org/digital-citizenship-school-program>
- Gülseçen, S., Özdemir, Ş., Çelik, S., Uğraş, T. ve Özcan, M. (2013, Aralık). *Dijital dünyadan yansımalar: Bilgide ve Vatandaşlıkta değişim, INET-TR 13, İstanbul*
- Gündüz, Ş. ve Odabaşı, F. (2004). Bilgi çağında öğretmen adaylarının eğitiminde öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme dersinin önemi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 3(1), 43-48.
- Güneş, A. M., ve Buluç, B. (2017). Sınıf öğretmenlerinin teknoloji kullanımları ve öz yeterlik inançları arasındaki ilişki. *TÜBAV Bilim Dergisi*, 10(1), 94-113.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Koltay, T. (2011). The Media And The Literacies: Media Literacy, Information Literacy, Digital Literacy. *Media, Culture & Society*, 33(2), 211-221.
- Kozan, M. (2018). Bilgisayar ve öğretim teknolojileri bölümü öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri ile siber zorbalığa ilişkin duyarlılıkların incelenmesi, *Yayımlanmış yüksek lisans tezi*. Fırat Üniversitesi. Elazığ
- List, A., Brante, E. W., ve Klee, H. L. (2020). A Framework Of Pre-Service Teachers' Conceptions About Digital Literacy: Comparing The United States And Sweden. *Computers & Education*, 148, 1-20
- Park, S. (2012). Dimensions Of Digital Media Literacy And The Relationship With Social Exclusion. *Media International Australia*, 142(1), 87-100.
- Prensky, M. (2001). *Digital Natives, Digital Immigrants*. On the Horizon MCB University Press, 9(5), 1-6.
- Prensky, M. (2005). Listen tothenatives. *Educational Leadership: Learning in the Digital Age*. 63 (4), 8-13. <http://www.siprep.org/prodev/documents/Prensky.pdf>
- Ribble, M. (2011). *Digital Citizenship in Schools*, Washington DC: ISTE
- Sakallı, H. (2015). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Dijital Vatandaşlık Düzeyleri İle Siber Zorbalık Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın
- Sari, İ. ve Taşer, S. (2018). Türkiye’de Dijital Vatandaşlıkla İlgili Yapılan Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin İncelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (6) , 1063-1069.
- Shelley, M. (2004). Digital Citizenship: Parameters of the Digital Divide. *Social Science Computer Review*, 22(2), 256-269.
- Som Vural, S ve Kurt, A. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Bakış Açısıyla Dijital Vatandaşlık Göstergelerinin İncelenmesi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 8 (1) , 60-80
- Tatlı, A. (2018). Öğretmenlerin dijital vatandaşlık düzeylerinin bilgi okuryazarlığı ile internet ve bilgisayar kullanım özyeterlikleri bağlamında değerlendirilmesi. *Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi*. Necmettin Erbakan Üniversitesi. Konya.
- O'Brien, T., ve Stavert, B. (2011). Creating good digital citizens. *Education in a technological world: Communicating current and emerging research and technological efforts*, 115-119
- Oyedemi, T.T.D. (2012). The Partially Digital: Internet, Citizenship, Social Inequalities, and Digital Citizenship in South Africa, *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. University of Massachusetts Amherst.
- Öztürk, M. (2015) Ortaokul Öğrencilerinin Dijital Vatandaşlık Düzeyleri; *Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi*. Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu
- Üstündağ, M. T. , Güneş, E. ve Bahçivan, E. (2017). Dijital Okuryazarlık Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması ve Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Dijital Okuryazarlık Durumları. *Journal of Education and Future* , (12) , 19-29.
- Yıldız, Ç., Kahyaoğlu, M., ve Kaya, F. (2012). Siirt İlindeki Ortaöğretim Öğrencilerinin Sayısal Okuryazarlık Düzeylerinin Cinsiyet, Sınıf ve Öğrenim Gördüğü Türüne Göre Farklılaşmasının İncelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(3), 82-96.

Makale Geçmiři	<i>Geliř:</i> 05.02.2022	<i>Kabul:</i> 24.05.2022	<i>Yayın:</i> 31.05.2022
Makale Türü	Araştırma Makalesi		
Önerilen Atıf	Sevinç, M; Akyüz, H. & Dönmez, H. (2022). Sınıf öğretmenlerinin dijital vatandaşlık ve dijital okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi: İskenderun ilçesi örneği. <i>Journal of Research in Education and Teaching</i> . 11 (2), ss. 7-17.		